

OBJAVA I DRUŠTVENE GRANICE

“Obećanje je Allahovo, a Allah će obećanje Svoje ispuniti, ali većina ljudi ne zna; oni znaju samo spoljašnju stranu života na ovome svijetu, a prema onome svijetu su ravnodušni. A zašto ne razmisle sami o sebi? Allah je stvorio nebesa i Zemlju i ono što je između njih sa ciljem i do roka određenog. A mnogi ljudi ne vjeruju da će pred Gospodara svoga doista izaći. Zašto ne putuju po svijetu pa da vide kako su završili oni prije njih? Oni su bili od njih jači, i zemlju su orali i obrađivali je više nego što je obrađuju ovi, i poslanici su im donosili jasne dokaze; Allah im nije učinio nepravdu, sami su sebi nepravdu nanijeli”. (Rum,30:5-9)

“Ne postoji nešto takvo kao što je savršena percepcija” (Marshall Sahlin)

Problemi Objave i njenih granica u modernom društvu su umnogome nedorečena oblast savremenog, kako sociološkog, tako i teološkog mišljenja; ne zato što ne bi postojao interes za ovu sferu naučnog rada, niti što bi predmet toga rada bio labilan u bilo kom pogledu, već pre svega zato što postoje neke granične sfere za svaku oblast istraživačkog rada, - a ta sfera za teologiju, pa i za sociologiju, svakako je i oblast socioteoloških proučavanja.

U kom smislu se tu može govoriti o graničnosti i kako bi sadržaj pojma graničnost mogao delovati na sami život ovakvih istraživanja? Da li je tu reč o spornosti svih termina koji su u upotrebi ili se pak radi o apriornom beznađu - koje nije strano nijednom istraživačkom elanu, ali je u ovoj oblasti takoreći *per definitionem* priznato? Istorijski uzevši u obzir, mogućnost sociološkog pristupa objavi i hermeneutici objavljene riječi relativno je nova i po mnogo čemu nedovršena ideja, apstrahirajući

samu, vrlo oskudnu - istoriju socioloških pristupa vjere uopšte, u kojima je historija uvek dominirala kao prevashodna šansa ovakvim pokušajima (od prvih knjiga u historiji islama pa sve do pokušaja Ibn Halduna da svoj ilm-l umran predstavi u svojoj *Mukaddimi*) literaturi koja bi se odnosila na Objavu u društvenim granicama tretman žive Objave praktično skoro nema. Ukoliko i postoji, ona bi se mogla odnositi na pokušaje šireg zasnivanja i tumačenja istorijsko-vjerskih tema i problema, razmatranje pojave i osobenosti postupaka zasnovanih na objavu, i sl. U filozofskom smislu, takođe, Objava oduvek uživa poseban tretman, shvatanja - još iz vremena starih filozofskih tradicija Istoka, grčkih Platona, Pitagore i Plotina- kao deo onih znakova koji čoveka uvode u svet transcendirajućih entiteta ili Logosa. U tom smislu, implicitno ili eksplicitno, Objavi se uvek pridaje onaj filozofski značaj vrlo važan za samog čoveka i njegovu poziciju u društvu. Tako se pojavljuje jedna posebna problematika koja u riječima Poslanika s.av.s je postavljena pod postulatom “govora ljudima u sklopu njihovih razumnih mogućnosti”, i antropologizacije same Objave.

Čemu treba zahvaliti, čemu treba pripisati, čime objasniti ovaj poseban tretman Objave u filozofijama svih vremena i svih podneblja? Možda bi se odgovor mogao naći u prevashodno duhovnom karakteru Objave već iz samog njenog izvorišta: iz materijala kojim se služi. Jer, u svakom drugom obliku filozofskog izražavanja učestvuju materijali koji sa sobom ne nose raznolikost metafore i konkretnost zaključaka. Reč Objave je prvo komunikacija, a tek posle nadrašta svoj pragmatički karakter, dramski izraz Objave (u društvenim prototipima predstavljenim uz lik poslanika) je neposredno izveden iz ljudskog ponašanja kao biološkog i psihološkog, a nikad ne zaboravljajući apstrahiranje, metaforički izraz, kao traženje umetničkog izražajnog materijala.

Istorijski, Objava je katkad služila prirodnim karakterološkim zvučima stvaranja posebnih utjecajnih štimunga, i da je ona i danas sa svojim već dovršenim krakom, ponovo izvor nadahnuća. Objava traži svoje mesto i spas društva u sirovosti prirodne buke i na taj način ostaje u istoriji kao neporeciva činjenica da je upravo samo ona ispoljila svoj puni subjektivitet, birajući za svoj izraz “objektivirani duh” transcendentalnog materijala, potpuno imunog, čistog, praznog od svakog narcisa vanestetskih primeša, iskustava ili asocijacija.

U jednoj takvoj situaciji čovek je ostao na raskršću, bez znanja i načina kako da izađe iz ove situacije. Uvek u povijesti kad bi situacija bila ta, stigla bi Allahova intervencija u smislu Objave. Univerzalnost posljedne Objave, to jest Kur'ana je jedna otvorena i permanentna stranica Božje Objave, koja svaki dan je sve više jasna i dostupna ljudskom razumu. U jednoj situaciji, u kakvoj je danas čovek, prvo što treba da radi je da se obrati Objavi, kao Božjoj intervenciji, bez obzira dali to prihvata kao istinu ili sumnja u to. Svako obraćanje Objavi bez predrasude omogućuje pojašnjavanje određenih nejasnoća u ljudskoj glavi.

Kur'an, kao posljednja Allahova Objava, čoveka predstavlja kao cjelinu sa dvije glavne karakteristike, sa tijelom i dušom. U Kur'anu se kaže:

*Takav je On koji zna što je izvan dosega opažanja stvorenog bića kao i sve ono što se može posvjedočiti čulima ili umom stvorenja: Svemogućí, Darivatelj milosti, Koji sve savršeno stvara! On počinje stvaranje čovjeka od gline, onda čini da bude rođen iz biti tekućine hude, a zatim ga oblikuje u skladu sa onim što je određeno da bude pa udahne u njega dio Svoga Ruha: I (tako o ljudí) On vas dariva sluhom, i vidom, i osjećanjima kao i umom. A kako rijetko zahvaljujete!.*¹

Primarna forma čovekove kreacije dobija svoj konačni specifikum kad u njega se udahne od Ruha Božjeg, što znači da svakoignorisanje te komponente vodi ka neljudstvu i predimstvu neljudskih karakteristika u čoveka, ali negativnost tog toka neće biti samo u religioznom. ili bolje kazano intelektualnom, nego i u nejasnoći njegove egzistencije i pozicije u svijetu. Ideja o eliminaciji Ruha Božjeg, koji kroz latitudalnu povijest svijeta hranio se vjerovanjem u Boga, tj. iskrenim imanom u Allaha dž.š. stvaraće jedan nerealan svet, bez etičkih i estetičkih vrijednosti, bez kojih čovek ni u kom slučaju ne može živjeti. Sam iman da Bog postoji ne počiva na nečemu praznom, ili kao nešto što je strano ljudskoj svijesti, u koju bi ga se htjelo naknadno uvesti i ugraditi. Čovjek se neprestano trudi da izjednačuje svoju ideju Boga koju poseduje u biti svojoj, jer u protivnom ne bi mogao da govori da on sam postoji, sa živom idejom koju Bog ostvaruje u vasioni, svijetu i društvu.

Tako da bi se čak - sasvim teorijski uzev -moglo postaviti pitanje na

¹ Es-Sedzda, 32:6-9.

koji način je moguća veza sa drugim oblastima društvenog izražavanja, i nije li tu onda u pitanju povezanost sasvim slučajna, spoljašnja, koja ne zadire u suštinu, prirodu revelacije kao takve, ne garantujući zajedničnost objavljenog izraza sa ostalim društvenim formama izraza. Svu opravdanost sociološkog pristupa objavi uviđamo upravo kroz implicitan odgovor koji društveno-filozofska praksa i svakodnevni život pružaju na ovo pitanje mogućnosti zajedništva. Objave sa drugim oblastima društvene analize. Jer, iako nerešen, čak i nepodrazumevan - ovaj odgovor je potvrđen kroz dugo istorijsko iskustvo tog zajedništva, zasnovanog ne samo na zajedničnosti fenomenološkog, estetskog, psihološkog odnosa, već i istorijske imanentnosti vjerskih i objavljenih ideja. Njegova prećutna formulacija bi se mogla opisati - široko uzev - kao pretpostavka o istorijskom karakteru objavljenog materijala, koji tako postaje ona koheziona sila što uvodi u rang kulminantne umetnosti, a duhovnost, objektiviranost njenog materijala shvata uslovljeno, upravo istorijski--društveno uslovljeno.

Granice mogu da postoje i u fizičkom i u simboličkom obliku. Simboličke granice su pojmovne razlike koje pravimo da bismo klasifikovali objekte, ljude, običaje, pa čak i vreme i prostor.² One, sa aspekta Objave, pretpostavljaju uključivanje (poželjnog, farz) i isključivanje (odbojnog, neprihvatljivog, haram) i impliciraju treću sivu zonu sačinjenu od elementa koji nas ostavljaju ravnodušnim (mubah). Jedan od glavnih problema u ograničenosti postupka po Objavi pojavljuje se baš u brisanju ovih sivih zona gdje klerikanski autoritet upotrebljavajući karizmu Objave ruši slobodne postupke vjernika unutar Objave. Znači, tu se govori o slobodi koja je unutar Objave, a ne o izmišljenim i nerealnim konstatacijama o absolutizaciji diskurzivnog uma i slobodnog razmišljanja. Simboličke granice mogu da podjele shvatanja, kao na primjer, kada jedna elita kaže da je ovaj način razmišljanja visoki, a druga kaže da je onaj popularni način razmišljanja o vjeri. Takođe, kroz ovaj pristup, kreiraju se i razlike između društvenih grupa. U ovom smislu one služe kao nevidljive prepreke za nečije uključivanje, koje mogu da budu isto toliko efikasne kao ividljive

² Lamont Michele and Marcel Fournier, *Introduction, Cultivating Differences: Symbolic Boundaries and the Making of Inequality*. University of Chicago Press, str.7.

prepreke poput ograda izidova, ili kao doslovna isključivanja određenih društvenih grupa u pragmatizaciju objavljenih istina.

U kontekstu društva, vjera može da shvati te bedeme ili zidove među društvenim grupama, bez razlike da li su to interesne ili ideološke grupacije, ali u kontekstu Objave kao takve, one su nerealne i neshvatljive. Postavljanje granica način je razvijanja osjećaja pripadnosti grupi, ono stvara spona utemeljene na zajedničkim osećanjima, sličnim shvatanjima o svetom i svetovnom i sličnim reakcijama prema simboličkim prekršiocima. Granice konstituišu sistem pravila koji upravlja interakcijom tako što utiče na to ko se uključuje u društvene činove i koji društveni činovi se odvijaju. Time granice ne formiraju samo grupe već potencijalno stvaraju i nejednakost u ontološkom smislu, što je totalno strano Objavi i Kur'anu, jer su suštinski posrednik putem koga pojedinci stižu status, monopolišu sredstvima, legitimišu svoje društvene prednosti, često u odnosu na stil života, navike, karakter ili sposobnosti. U vjerskoj ortopraksi dvije sposobnosti su jednako operativne, slobodne i istovremeno uključene. Prva se sastoji u koncepciji samog objavljenog teksta koji se treba prebaciti u praktičnu formu, a druga u realizaciji ili mimezisu (podražavanju) tog teksta u društvenim prilikama. To podražavanje Objave u društvu sačinjeno je od dvije kategorije: intelektualni rad i aplikacija te intelektualnosti u platnu života. Ova dva aspekta shvaćanja Objave odgovaraju našoj vlastitoj dvostrukosti, odnosno zajedničkoj djelatnosti našeg duhovnog ili intelektualnog jamstva i senzitivnog psihofizičkog ega. Dolično prakticiranje Objave u društvu istovremeno je produkt mudrosti i metode, razuma i tradicije .

Objava može postati sredstvo konstruisanja realnosti samo pod uslovom da u potpunosti razvije svoj kapacitet "autoreferencijalnosti", tj. da tokom svog djelovanja "preplavi" društvo vlastitim sadržajima, zaokupi mu pažnju i ukine "bireferencijalnost" njegove svesti. Autoreferencijalno dejstvo Objave počiva na realnosti da se Objava može čuti samo ako se osjeća; odnosno, čovjek kao član društva može doživljavati objavljene sadržaje samo dok se prepušta Objavi, dozvoljavajući joj da ga nosi. Ukoliko čovjek počne da se bavi objavom, identifikuje forme i registruje rešenja problema, duhovno dejstvo Objave na njega postaje manje, a sadržaji

Objave postaju objekti diskurzivne delatnosti njegovog razuma. Postulati autoreferencijalnosti Objave navode na pomisao da je Objava u stanju da konstruiše samo sopstvenu, dakle *realnost Objave*. Isti zaključak sugerise, međutim, i rasprava Imam Gazalia, koji je mogućnost da se kroz „čisto” delo bazirano na objavi dopre do samosvojne vjerske realnosti – koja se sastoji u čistom približavanju pomocu srca (zevk) Allahu dz.s. – ilustrovano na svom sopstvenom primjeru u djelu “Izbavljenje iz Zablude”. Ta emocija duhovnosti ništa ne ‘znači’ i ne potrebuje ni jednu reč ‘kako bi ostvarila puno dejstvo’, iza nje ne stoje ni strast, ni osećaj, koji bi joj nametali određeni izraz. Ta nije ništa drugo do ona sama, to opažamo dok djelujemo, bez obzira na to da li smo svesni našeg opažaja i da li ga možemo jezički formulirati. Sudeći prema Gazalijevom mišljenju, Objava konstruiše realnost *sui generis* ionda kada iza nje nema nikakvog značenja i kada ne upućuje na bilo šta, tj. onda kada je “događaj sam”.

Rezultati savremenih istraživanja sprovedenih u oblasti psihologije i fenomenologije Objave apsolutno potvrđuju metafizičko shvatanje Objave kod Gazalija i pokazali da Objava ne predstavlja apriorni, zaokruženi semiotički sistem znakova nego *ne* specifični agens čija je uloga da intenzivira opšti nivo stimulacije čovjeka, a ne da sugerise sadržaje senzacije. Kognitivna interpretacija stimulacije uslovljena je neposrednim okruženjem u kojem se ta interpretacija odvija, kao i interpretativnim obrascem koji je pohranjen u svakom vjerniku. Saznanja iz oblasti psihologije Objave mogu se dopuniti saznanjima sociologa Objave. Njihovo odbacivanje posebnog ontološkog statusa Objave i insistiranje na društvenoj uslovljenosti Objave (kao i na relativnosti sadržaja koje je u stanju da posreduje, vodilo je – istina, implicitnom – zaključku da autoreferencijalnost Objave nije nužno upućena na vjersku realnost *sui generis*, nego da može biti i važno sredstvo konstruisanja realnosti “simboličkih univerzuma” (*symbolic universes*). U tom kontekstu se kao dva najbitnija dejstva Objave pokazuju:

1. Njena moć da čovjeku nametne vlastitu temporalnost i na taj način uspostavi vremenske koordinate “simboličkog univerzuma” i

2. Potencijal da u okvirima te realnosti vlastite sadržaje pridoda i pomiješa sa pojavama percipiranim drugim društvenim fenomenim

a, obogaćujući ih, pritom i odgovarajućim novim *značenjima*.

Drugo dejstvo Objave jednako je bitno kao i prvo, pošto vremensko djelovanje Objave dopunjuje prostornim. Objava je u stanju da u svakom trenutku trajanja sopstvenim sadržajima "ispunjava prostor", tj. da u percepciju društvenog bića infiltrira sopstvene sadržaje i stvara jednu posebnu dimenziju "duhovne sadašnjosti".

Značenja kojima Objava može da obogati društvene sadržaje realnosti ne predstavljaju, pritom, nikakve univerzalne „*abstractume* stvarnosti" (kao što je Šopenhauer mislio), nego se ona mogu shvatiti samo u kontekstu "simboličkih univerzuma" koje, manje ili više samostalno, stvaraju određene društvene grupe. Time u prvi plan iskrsava problem *socijalizacije Objave*, kao preduslova za percepciju i recepciju sadržaja koje Objava može da posreduje *unutar određene društvene grupe*. Veština pridavanja određenog smisla objavljenim sadržajima uči se i "savlađuje" kroz socijalizaciju, zbog čega „shvatanje Objave" u krajnjoj liniji podrazumeva, tj. pretpostavlja pripadanje određenoj duhovnosti. Neophodno je, međutim, naglasiti da Objava ne predstavlja jezik koji bi, pozivajući se na leksička i sintaksička pravila, mogli diskurzivno i bez izuzetka da razumeju svi članovi socijalne grupe. Objava ne gradi diskurzivan, nego "prezentivan" sistem znakova sastavljen od "oblika" u kojima su komprimirana intelektualno-emocionalna. Stoga je vjersko iskustvo mnogo pristupačnije "emocionalnom mišljenju" kojem se, za razliku od diskurzivnog mišljenja, spoznajna komponenta nalazi u drugom planu, a "obrazovanje predstava", koje su u stanju da omoguće pražnjenje afekata, u prvom planu. Obrazovanje „zajednice duhovnosti" podrazumeva, najvećim delom, formiranje prevashodno emocionalnih, a tek potom i diskurzivnih misaonih obrazaca kroz koje svaki član zajednice može da interpretira svoje duhovno iskustvo, razmeni ga sa drugim članovima i, po potrebi, uklopi u širi svetonazor.

No, čak i ako se prihvati pretpostavka o "unifikujućem" efektu pripadnosti nekoj "zajednici vjernika" na sposobnost njenih članova da na odgovarajući način razumeju objavljene sadržaje, to ne znači da je otklonjena mogućnost opstanka veoma krupnih razlika u načinima na koje članovi te zajednice mogu doživljavati objavu.

Što je, zapravo, društvena grupa kompleksnija više grupa pojedinaca uklopljenih u kompleksnu podelu rada i uključenih u mnoštvo različitih društvenih procesa, i što je manji doprinos Objave konstruisanju njene realnosti, to je manje verovatno da će članovi grupe na identičan način doživljavati i tumačiti vjerske sadržaje. I obrnuto, unifikacija doživljavanja i tumačenja objavljenih sadržaja izvesnija je u onim društvenim grupama koje imaju jednostavnu strukturu koje se odlikuju visokim stepenom prihvatanja vladajućeg svetonazora i u kojima Objava predstavlja važno sredstvo konstruisanja realnosti.

Empirijska istraživanja čije je rezultate izložio i obrazložio sociologija i fenomenologija Objave potvrdilo je da Objava svoju najvažniju društvenu funkciju ostvaruje upravo kao sredstvo konstruisanja realnosti. Vršanjem ove funkcije, Objava postaje posrednik između unutrašnjeg sveta pojedinca i spoljnog sveta. Guenon je ustanovio da svaki pojedinac formira predstavu o realnosti u skladu s predstavama koje ima o spoljnom svetu, unutrašnjem svetu, kao i odnosu između ta dva sveta. Uloga Objave u konstruisanju realnosti stoga nadilazi – odnosno, u sebi objedinjuje – funkcije uticaja na osećanja i na delanje pojedinca, pošto uobličava procese razmene sadržaja između spoljnog i unutrašnjeg sveta. Ti procesi, koji u sebi obuhvataju procese doživljavanja (prevashodno u pravcu od spolja prema unutra) i procese izražavanja (prevashodno u pravcu iznutra prema spolja), mogu se nazvati zaključcima uz pomoć kojih se spoljni i unutrašnji svet neprestano drže jedan uz drugi i od čije snage zavisi uloga Objave u konstruisanju realnosti. Jake konstatacije omogućavaju tesnu povezanost unutrašnjeg i spoljnog sveta i obostrani protok sadržaja. Objava u tom slučaju može da izoštrava čula i podspešuje kreativne i duhovne sposobnosti ljudi, ne sprečavajući ih da svesno doživljavaju svoje okruženje i da, pritom, otkrivaju nešto novo, što na drugi način ne bi mogli da dožive ili opaze.

No, moguće je da se konstatacije olabave i da, usled toga, odnos pojedinca prema spoljnom svetu ili oslabi ili se prekomereno intenzivira. Jednu od krajnjih konsekvenci slabljenja tog odnosa predstavljalo bi potpuno odvajanje unutrašnjeg sveta od spoljašnjeg. Unutrašnji svet bi, u tom slučaju, razvio sopstvenu dinamiku i postao realnost suprotstavljena

realnosti spoljnog sveta. U oslabelom odnosu prema spoljnom svetu (tj. prema realnosti svakodnevnog života) Objava može izvršiti važnu funkciju jedne od retkih preostalih spona: ona, može stvoriti pribežište u begu iz spoljnog sveta i sugerisati da se u njemu ne može na drugi način opstati sem osjećanjem Objave.

Drugi ekstremni ishod slabljenja konstatacije između unutrašnjeg i spoljnog sveta predstavljalo bi gubljenje pojedinca u jednom segmentu spoljašnjeg sveta. Taj fenomen se temelji na veoma snažnom doživljaju (povezanom sa buđenjem intenzivnih osećanja) određenih sadržaja spoljnog sveta koji pojedinca preplavljaju, potpuno ovladavajući njime. Izložen snažnom uticaju spoljašnjeg sveta, pojedinac razvija mehanizme selekcije na osnovu kojih izgrađuje dvostruki odnos prema realnosti: na njene određene segmente se fokusira, dok se od drugih distancira.

Objava u tom slučaju može da doprinese otvaranju nove dimenzije spoljnog sveta, odnosno svojevrsnom "širenju" realnosti izvan granica empirijske datosti, u transcendenciju, ili tačnije, u jednu transcendentálnu "višu" realnost. U tom kontekstu važno je napomenuti da je Guenon, na osnovu sprovedenog empirijskog istraživanja došao do zaključka da se situacija u kojoj osoba koja recipira objavu sama oblikuje svoj odnos prema realnosti razlikuje od situacije u kojoj joj odnos prema realnosti oblikuje osoba koja stvara. Ekstreman primer druge situacije može se pronaći u devijantnim društvenim grupama koje pretenduju na izgradnju posebnog "simboličkog univerzuma" i u kojima se intenziviranje odnosa članova prema tom univerzumu odvija u znaku snažnog uticaja koji "značajni drugi" (*significant other*) ima na sve segmente života, uključujući i oblast komentara objave. Intenziviranje odnosa prema realnosti "simboličkog univerzuma" posredstvom Objave može biti dodatno ojačano i bezmalo zagarantovano ako su pripadnici zajednice stekli obrazovanje tokom kojeg su osposobljeni za snažnu identifikaciju sa "značajnim drugim" i pogotovo za dublje uranjanje ("posvećivanje") u realnost koju "značajni drugi" konstruiše.

Na problemima Objave i društvene granice, posebno u modernosti, moramo ukazati na problematiku Objave kao krvno neraskidive sa društvom i okolinom, ipotičajne da sesvet u kojem nastaje zapita nad sobom.

Mora izgledati kritično, kaže Guenon, na ono što se u modernosti desilo i što i dalje preti, vreme i duhovna energija rasipaju u odgonetanju ezoteričkih pitanja modernosti. Krećući se u dilemama, alternativama "eklektizma", kamufliranog kiča, nemoćnog avangardizma pretežno utemeljenog u okultičkom materijalu, moderno shvatanje vjere ne uspeva u potpunosti da bude skladno sa aspekta svoje društvene funkcionalnosti.

Pod pretpostavkom da dilema savremenog shvatanja Objave u današnjem društvu uopšte leži u opredeljivanju između kiča tradicionalnosti i avangarde - budući da je kič proizvod one kulture koja u nivelizaciji, distribuiranju, ostvaruje svoj profit u društvu i tako joj nameće i svoje kriterije - na avangardi ostaje očekivanje, nada da će se kroz sizifovski otpor sili istorije, toj hegelovskoj "furiji iščezavanja" ostvariti mogućnost sagledavanja konfliktnosti i grčevitosti vlastitog vremena.

ABSTRACT

Na problemima Objave i društvene granice, posebno u modernosti, moramo ukazati na problematiku Objave kao krvno neraskidive sa društvom i okolinom, i poticajne da **se** svet u kojem nastaje zapita nad **sobom**. Mora izgledati kritično, kaže Guenon, na ono što se u modernosti desilo i što i dalje preta, vreme i duhovna energija rasipaju u odgonetanju ezoteričkih pitanja modernosti. Krecuci se u dilemama, alternativama „eklektizma“, kamufliiranog kica, nemocnog avangardizma pretežno utemeljenog u okultickom materijalu, moderno shvacanje vjere ne uspeva u potpunosti da bude skladna sa aspekta svoje društvene funkcionalnosti.

Pod pretpostavkom da dilema savremenog shvacanja objave u današnjem društvu uopšte leži u opredeljivanju između kica tradicionalnosti i avangarde, - buduci da je kic proizvod one kulture koja u nivelizaciji, distribuiranju, ostvaruje svoj profit u društvu i tako joj nameće i svoje kriterije, - na avangardi ostaje ocekivanje, nada da će se kroz sizifovski otpor sili istorije, toj hegelovskoj „furiiji iscezavanja“ ostvariti mogućnost sagledavanja konfliktnosti i grcevitosti vlastitog vremena.

REVELATION AND SOCIAL BOUNDARIES

On the problems of revelation and social boundaries, especially in modernity, we discuss the problems revelation as blood inseparable from society **and** the environment, **and** encouraging the world where it originates to ask **itself**. Must be look critically, says Guenon, of what happened in modernity and which still threatens , time and mental energy waste in deciphering esoteric questions of modernity. Moving in doubt, alternatives of "eclecticism" camouflaged kitsch, of helpless avant-gardism predominantly based in occultist material, modern understanding of religion fails to be fully coherent in terms of its social function.

Assuming the dilemma of contemporary understandings published in today's society in general lies in opting between the traditional and the avant-garde kitsch , - since the kitsch is product of the culture that in leveling , distribute , makes its profit in society and so it imposes its criteria - the avant-garde remains the hope, the hope that through the Sisyphean resistance to force of history, to the Hegelian "disappearance of the Furies" "to achieve the possibility of perception on conflict and jerk their own time.